

Univerzitný šport na Slovensku - II. časť (1958 - 1989)

Autor *Michal Bábel* - *Anton Gajdoš*

Vytvorené 05/08/2010 - 12:19

Do akademického výberu ČSSR na **Univerziádu v Sofii v r. 1961** boli zaradení Bendeová, Bukovinská, Šebestová, J. Hromada, P. Vician a J. Zajíček. Volejbal patrí k najúspešnejším akademickým športom v celej histórii nášho univerzitného športu.

Ľadový hokej a hádzaná patrili k tým športovým odvetviam, ktoré mali na vysokých školách peknú tradíciu, avšak začiatkom **60. rokov** oba športy na vysokých školách zanikli. Nie je sa ani čo čudovať, veď pri internátoch, kde boli priestory sa hádzanárske ihriská nestavali a krytých ľadových plôch bolo a je aj dnes nedostatok. Hádzanári Slávie VŠ sa stali ešte v r. 1957 - 1958 víťazmi krajského súťaže, avšak v ďalšom období, aj vinou stálych reorganizácií ich činnosť zanikla. V 70. a 80. rokoch sa pokúsil odb. as. KTV Prírodovedeckej fakulty UK W. Javorský vzkriesiť hádzanú na vysokých školách tým, že založil pri TJ Slávia Prírodovedec družstvo hádzanej mužov, ktoré za veľkých obetí trénera Javorského a podpore TJ vyhralo krajskú súťaž v roč. 1982/83. V kvalifikácii o účasť v II. lige však neuspeli proti Bardejovu a následne aj činnosť tohto oddielu postupne zanikla. Nie je možné nespomenúť ani dobrú úroveň vysokoškolskej ligy v hádzanej mužov v Bratislave a v Prešove, ako aj výbornú úroveň turnaja J. Beláka, ktorej zakladateľom a organizátorom bol prof. M. Rovný a FTVŠ UK. Žiaľ obidve hádzanárske súťaže sú dnes už len minulosťou.

Miroslav Rovný

[1]

Vo východoslovenskom kraji, kde bol akademický šport sústredený hlavne v Košiciach, došlo v decembri 1955 k zlúčeniu jednotlivých organizácií Slávia do jednej strešnej organizácie pod názvom „TJ Slávia Košice“. Dôvodom tohto opatrenia bola hlavne roztrieštenosť záujmov organizačných a metodických pracovníkov. Takto sa sústredili študenti i zamestnanci všetkých vysokých škôl v Košiciach do jednej telovýchovnej organizácie.

Po I. celoštátnej spartakiáde (CS) došlo v riadení telovýchovy a športu k organizačným zmenám. **29. augusta 1955** boli schválené **zásady pre telovýchovnú a športovú prácu po I. CS**. Ich cieľom malo byť zjednodušenie štruktúry riadenia úseku ROH, kde namiesto 9 DŠO bola vytvorená jediná Telovýchovná a športová organizácia (TŠO), znovu zavedenie činnosti mládeže v TJ na úseku ROH a Sokola, ako aj opatrenia na upevnenie základnej telesnej výchovy (ZTV), turistiky a jej orgánov. Necitlivé kopírovanie organizačnej štruktúry sovietskej telovýchovy, dogmatické uplatňovanie zásad organizovania telovýchovných aktivít dospelých, administratívne riadenie, nedostatočné materiálne a priestorové vybavenie a mnohé ďalšie nedostatky sa mali opäť raz odstraňovať reorganizáciou, nariadeniami a uzneseniami.

UNIVERZITNÝ ŠPORT v rokoch 1957 - 1969

Reorganizácia v r. 1956 vyústila v Bratislave k vytvoreniu jednej Slávie VŠ. Zákomom zo dňa **20. decembra 1956** bola ustanovená **Jednotná dobrovoľná telovýchovná organizácia (JDTO)** za jednotnú predstaviteľku telesnej výchovy a športu a poverená organizovaním telovýchovného hnutia. Zákon nadobudol účinnosť od 1. 1. 1957. Ustanovujúci zjazd JDTO, ktorý sa konal **3. a 4. marca 1957** prijal názov pre novo vzniknutú organizáciu **Československý zväz telesnej výchovy (ČSZTV)**.

Do roku 1956 otázky vysokoškolského športu riešili vysokoškolské orgány. Od roku 1956, vznikom ČSZTV až do roku 1960 problematiku vysokoškolského športu na Slovensku riešili orgány ČSZTV, kde bola kreovaná Rada vysokoškolského športu ako pomocný poradný orgán, zriadený a menovaný slovenským telovýchovným orgánom. V roku 1960 bola Rada vysokoškolského športu zrušená. Týmto aktom bola uskutočnená úplná dezintegrácia vysokoškolského športu na Slovensku. Dokonca štátna športová reprezentácia bola v celom rozsahu zverená do rúk Rady vysokoškolského športu ÚV ČSTV, kde až do roku 1964 nemalo Slovensko zástupcu. Až na III. zjazde ČSTV v roku 1967 bol upravený organizačný poriadok v tom zmysle, že orgány ČSTV si môžu vytvárať pomocné orgány. V súlade s tým bola na návrh VŠTJ vytvorená **Rada vysokoškolského športu SÚV ČSZTV**. Veľkou brzdou pri presadzovaní záujmov a špecifik vysokoškolského športu bol odpor funkcionárov najvyšších telovýchovných orgánov. Vedúci funkcionári, predovšetkým politickí aparátnici v telovýchovných orgánoch, videli v pracovníkoch vysokoškolského športu oportunistickú zložku, ktorá nebola ochotná slepo a poslušne plniť ich mnohokrát neodborné a hlavne politicky nadiktované rozhodnutia. To bol aj jeden z hlavných dôvodov, prečo sa až v roku 1967 podarilo presadiť vytvorenie Rady vysokoškolského športu ÚV ČSTV pod vedením A. Čápa. Ďalšími členmi Rady boli J. Bém, A. Brázda, V. Reitmayer a M. Jarábek, ktorý bol jediným zástupcom Slovenska v uvedenom orgáne. Zásluhou dôslednej práce vysokoškolských funkcionárov sa postupne podarilo ustanoviť Rady aj pri krajských výboroch ČSTV.

Tento fakt sa plne prejavil na konferencii Československého vysokoškolského športu na jeseň 1968, kedy delegáti konferencie jednoznačne odsúdili okupáciu ČSSR armádami Varšavskej zmluvy. Jasným prejavom tohto postoja bolo odmietnutie vysokoškolských športovcov zúčastniť sa na športových stretnutiach so športovcami okupačných krajín.

V máji 1962 začali na podnet MV KSS v Bratislave prípravy na reorganizáciu Slávie VŠ. Výbor Slávie VŠ sa nestaval záporne k tomuto procesu, ktorý mohol účinne napomôcť k rozvoju telesnej výchovy a športu vysokoškolákov. Výdatná pomoc v tomto procese sa očakávala od rektorátov vysokých škôl. Súčasne sa však aj poukazovalo, aby v záujme dobrej reprezentácie vysokých škôl bol ponechaný špičkový šport v koncentrovanej podobe v jednotlivých oddieloch. V prvej fáze sa pripravovalo založenie telovýchovných jednot pri Slovenskej vysokej škole technickej (SVŠT), Univerzite Komenského a Vysokej škole ekonomickej v Bratislave, kde bol sústredený najväčší športový a funkcionársky potenciál slovenského vysokoškolského športu. A tak v tomto roku vznikli vysokoškolské telovýchovné jednoty Slávia (rozdelenie Slávie VŠ vznikla Slávia UK, Slávia SVŠT a Ekonóm Bratislava - 1962, Slávia VŠDS Žilina - 1961) a neskôr k nim pribudli i fakultné TJ (Slávia Medik, Slávia Prírodovedec, Slávia Filozof, Slávia Farmaceut). Aby nedošlo k roztriešteniu vysokoškolského vrcholového športu navrhla Slávia VŠ nasledovné rozdelenie: pri SVŠT sústrediť basketbal (všetky družstvá) a atletiku, pri UK volejbal a plávanie. Ostatné oddiely sa mali vytvoriť podľa možností vo všetkých TJ. Medzi najlepšie atlétky Slávie SVŠT patrili: Eva Glesková - Lehocká, Anna Chmelková - Blanáriková a Eva Šuranová.

Eva Šuranová

[2]

Anna Chmelková

V tomto období dosahovali vynikajúce úspechy moderní päťbojári zo Slávie SVŠT, ktorí päť rokov po sebe (1962 - 1966) boli majstrami ČSSR. Pritom oddiel vznikol až r. 1960, ale zásluhou trénerov A. Hudeca, mjr. Artima a doc. D. Jursíka sa pomerne rýchlo dosiahli úspechy. Pretekári P. Kurhajec, Ing. Z. Polák, I. Hromada Ing. D. Pospech, Dr. F. Pišút, I. Bazala, v 70. a 80. rokoch D. Poláček, L. Beňuš patrili k československej špičke a D. Poláček i k medzinárodnej.

Peter Kurhajec (vpravo) s bratom Pavlom (vľavo) a s Ladislavom Zacharidesom

[3]

Volejbalistky Slávie UK Bratislava získali v r. 1966 - 1968 titul majstra ČSSR. Jej reprezentantky (J. Bendeová, H. Mazurová, M. Mališová, P. Štefková) boli oporami národného družstva na OH, MS, ME, svetových univerziádach i akademických hrách.

Družstvo volejbalistiek Slávia UK - Majsterky ČSSR, 1966/1967

[4]

Horný rad zľava: J. Bendeová , ?, J. Štefková, M. Vavrovičová, D. Prieložný - predseda, V.

Kusá, J. Riška - ved.družstva, M. Bukovinská, M. Židišin - as.trénera
Dolný rad zľava: I. Mačura , doc. M. Rovný - tréner, V. Rosenbergerová, D. Mačurová,
Rovná, H. Mazurová, M. Javorčíková

Medzi úspešné univerzitné športy možno priradiť aj zjazdové lyžovanie. Hlavne v 70. a 80. rokoch sa na UK v Bratislave pod vedením trénerov H. Harmmattu, P. Šťastného, M. Varšányiho, I. Bražinu sformovalo družstvo, ktoré dokázalo konkurovať lyžiarskym špičkám. Pretekári T. Gurský a J. Gažík patrili v tomto období k absolútnej československej špičke.

Družstvo lyžiarov Slávia UK, Martinské hole, 1973

[5]

Zľava v stoji: M. Šebestová, M. Šoltýs ml., A. Droppová, J. Gažík, D. Kuzmanová,
H.Harmatha, L. Grandtnerová, P. Šťastný, T. Gurský, R. Kič
Dolný rad zľava: S. Kuzmanová, D. Krajňáková, L. Miština, Zd. Suržinová

Tomáš Gurský, 1979

[6]

Pretekárske zázemie vodných športov na univerzitnej pôde zabezpečovali po vzájomnej dohode Slávia SVŠT a UK. Po vybudovaní lodeníc na Prírodovedeckej fakulte (T. Smatušík), na Filozofickej fakulte (J. Bača) a na FTVŠ UK (L. Čepčiansky) sa na UK sústredili predovšetkým na rýchlostnú kanoistiku a vodný slalom, zatiaľ čo na lodenici SVŠT na Zlatých pieskoch sa venovali rozvoju vesliarských disciplín (Ing. P. Lederer, A. Déneš).

V Košiciach sa ukázala organizačná zmena koncentrácie všetkých vysokoškolských TJ pod jednu strešnú TJ Slávia Košice ako správny krok. V jej dôsledku došlo k zvýšeniu úrovne organizačnej a trénersko-metodickej práce. Roku 1957 mala TJ Slávia Košice 590 členov a 11 športových oddielov. Šermiari tejto TJ si úspešne počínali na majstrovstvách ČSR, atléti súťažili v II. celoštátnej lige, v ktorej volejbalisti obsadili dokonca 3. miesto a na Svetovom kongrese študentstva v Prahe dokonca zvíťazili medzi najlepšimi družstvami vysokých škôl v Československu. Družstvo volejbalistov trénoval odborný asistent KTV VŠT Ondrej Turzák. V tomto období telovýchovná jednota registruje aj reprezentantov Československa: atléti - V. Savčínský, J. Kočíš, M. Kropáčová; šermiari - Širola,

Halajová; volejbalisti – Sokol, Veselko.

V roku 1958 sa mení názov vysokoškolskej telovýchovnej jednoty na TJ Slávia VŠ Košice. V roku 1960 došlo k vyhroteniu problémov vysokoškolského športu v Košiciach. Výsledkom bola koncentrácia celého akademického športu pod strechu najväčšej vysokej školy v Košiciach – Vysokej škole technickej, ktorá prevzala v ďalšom období zodpovednosť za jeho rozvoj. Športové oddiely sa dostali pod patronát jednotlivých vysokých škôl v Košiciach. To malo zabezpečiť všestrannú starostlivosť o ich fungovanie. A výsledky sa dostavili. Najdynamickejší rozvoj zaznamenali atléti, ktorých družstvo mužov postúpilo v r. 1959 do I. a ženy do II. celoštátnej ligy. Československo reprezentujú Savšínský, Kočíš, na Svetovom festivale mládeže vo Viedni Orendáčová, Kládek a Levrincz, na Svetových akademických hrách v Turíne Kropáčová a Širola. Šermiar Širola sa stal majstrom Československa. Veľmi dobré výsledky dosahovali lyžiari, horolezci a jazdci na koňoch.

Gabriel Kládek

[7]

Obdobie 1960 – 1963 je možné v histórii tejto TJ nazvať obdobím atletiky. Pod vedením doc. V. Kaprála obsadili muži v r. 1960 4. miesto v I. celoštátnej lige, prekonal 8 československých rekordov. Československo reprezentovalo 9 pretekárov. Košice sa stali centrom atletiky na Slovensku. Slávia VŠT Košice mala v roku 1964 týchto 10 oddielov: atletika, basketbal, volejbal, lyžovanie, horolezectvo, turistika a orientačný beh, vodné športy, hádzaná, džudo, základná a rekreačná telesná výchovy (ZRTV). Z mimoriadnych osobností, ktoré vyšli z liahne akademického športu vo východoslovenskom regióne je potrebné spomenúť: J. Odložila – strieborný medailista na OH v Tokiu 1964 v behu na 1500m, J. Plachého – účastník OH v Mexiku 1968, kde obsadil piate miesto v behu na 800m. Zjazdové lyžovanie na úrovni štátnej reprezentácie zastupovali G. Sinay a M. Pažout, ktorý sa stal r. 1968 dvojnásobným akademickým majstrom sveta a účastníkom zimných olympijských hier. Z liahne akademického športu v Košiciach vzišli aj neskorší vynikajúci reprezentanti Mária Mračnová – Faithová, Presbruchý (atletika), Andrej Glatz (jazda na koni), J. Pollák (orientačný beh), Š. Svitek (basketbal) a ďalší.

Vratislav Kaprál

[8]

Mária Mračnová

[9]

Výbornú činnosť vykazovala aj VŠTJ VŠDS v Žiline, ktorá vznikla 7. decembra 1961. Už v r. 1965 bola Vysoká škola dopravná v Žiline poverená organizovaním Zimnej československej univerziády a tejto úlohy sa zhostila skutočne na výbornú. Funkcionári školy spolu s učiteľmi KTV a VŠTJ usporiadali Zimnú ČSU opäť v r. 1975. Výborné výsledky dosahovali športovci TJ VŠDS na celoštátnej úrovni hlavne v lyžovaní, džude, bedmintonu, basketbale a volejbale.

V marci 1963 vydali MŠK a ČSZTV spoločné smernice pre činnosť TJ Slávia. V nich sa vychádzalo zo zásady, že TJ Slávie na vysokých školách majú zabezpečovať nielen masovú telesnú výchovu, ale aj špičkový šport. Cieľom tohto zámeru bolo, aby výkonní športovci z radov vysokoškolákov sa stali členmi VŠTJ, a aby za tieto TJ aj (a tým aj za vysoké školy) pretekali. Učiteľia KTV mali dať svoje skúsenosti a odborné schopnosti plne k dispozícii vysokoškolskému športu. Vydaním týchto smerníc boli vytvorené predpoklady pre rozvoj vrcholového športu na vysokých školách. Pri krajských výboroch ČSZTV boli zriadené krajské rady vysokoškolského športu. Tým boli položené základy úzkej spolupráce medzi rezortom školstva, ČSZTV a vysokými školami.

V roku 1967 vyvrcholilo úsilie o pozdvihnutie vysokoškolského športu. Smernice na zabezpečenie rozvoja telesnej výchovy a športu na vysokých školách mali prakticky zabezpečiť dobudovanie tretej fázy obnovy tradícií vysokoškolského športu (I. fáza - r. 1957, založenie športových majstrovstiev VŠ; II. fáza - r. 1963, vydanie smerníc o zakladaní a činnosti TJ Slávia na vysokých školách). Smernice plne legalizovali a vymedzili poslanie VŠTJ, ich organizačnú štruktúru a predovšetkým ich vzťah k vysokej škole a spôsob hospodárskeho zabezpečenia.

V období 1968 - 1969 začali svoju činnosť rozvíjať národné orgány vysokoškolského športu. Po ustanovujúcich zjazdoch Českej telovýchovnej organizácie (ČTO) a Slovenskej telovýchovnej organizácie (STO) v júni 1969 (vznikli na základe ústavného zákona o federálnom usporiadaní nášho štátu) sa začalo aj s reorganizáciou vysokoškolského športu.

Premenovaním Rady vysokoškolského športu v roku 1969 vznikol Slovenský zväz vysokoškolského športu (SZVŠ) ako súčasť SÚV ČSZTV. Týmto organizačným opatrením malo prísť k úzkej spolupráci medzi komisiami Ministerstva školstva SR, Vysokoškolským ústredným zväzom mládeže pri SÚV SZM a VŠTJ. Funkcionári vysokoškolského športu stále pociťovali nedostatok finančných prostriedkov vzhľadom k potrebám vysokoškolského športu v porovnaní s ostatnými športovými zväzmi. Vysokoškolský šport sa pritom podieľal veľmi významnou mierou na štátnej reprezentácii, avšak finančné zabezpečenie tomu zďaleka nezodpovedalo. V roku 1969 bolo na Slovensku v 8 vysokoškolských mestách 13 vysokoškolských telovýchovných jednôt, ktoré združovali viac ako 6 000 členov. Členovia VŠTJ sa zúčastňovali na športových aktivitách vo viac ako 20 športových odvetviach. Ich zameranie bolo v tomto období prevažne na výkonnosť a vrcholový šport.

Významným prvkom v konsolidácii vzťahov medzi Čechmi a Slovákmi bola čiastočná realizácia Zákona o československej federácii. Jeho aplikácia sa zákonite prejavila aj v oblasti riadenia telesnej výchovy a športu. Ustanovujúce zjazdy Českej telovýchovnej organizácie (ČTO) a Slovenskej telovýchovnej organizácie (STO) sa konali na jeseň roku 1969. Tieto sa niesli už plne v duchu neskoršej normalizácie. V ČSZTV, tak ako aj v iných spoločenských organizáciách sa odohrali kádrové previerky. Ich výsledkom bola skutočnosť, že mnohí funkcionári boli z hnutia vylúčení, alebo v lepšom prípade nemohli zastávať vedúce funkcie. Celý normalizačný proces, také bolo jeho dobové označenie, sa realizoval na základe stranického materiálu „Poučenie z krízového vývoja v strane a v spoločnosti po XIII. zjazde KSČ“. Tento dokument sa stal základným východiskom pre kádrové čistky aj v telovýchovnom hnutí. Plne sa s ním stotožnilo XII. zasadnutie ÚV ČSZTV prijatým schváleným dokumentom zo dňa 25. septembra 1971 „Poučenie z hodnotenia vývoja telovýchovnej organizácie v uplynulom období“, čo potvrdil i „normalizačný IV. zjazd ČSZTV v r. 1973. V zmysle uvedenej línie bol určený rozsah zodpovednosti ČSZTV, SZM, ROH, Zväzarmu a ministerstiev ČSR a SSR za rozvoj telesnej výchovy a športu u nás. Na základe záverov XV. zjazdu KSČ došlo k významným organizačným opatreniam v riadení telesnej výchovy a športu. V r. 1978 boli vytvorené komisie národných výborov pre telesnú výchovu a šport a zriadené výbory pre telesnú výchovu a šport pri federálnej vláde ČSSR ako aj pri národných vláдах ČSR a SSR. V telovýchovnom hnutí sa prejavovala tak, ako aj v iných oblastiach spoločenského života politizácia činnosti. Kampaň ako metóda práce sa prejavovala hlavne v náboře členov do TJ v období organizovania spartakiád. Tieto sa mali stať vzorovou ukážkou fungovania našej telovýchovy a starostlivosti štátu o ňu. Pravdou však zostáva, že staré bolesti a nedostatky našej telovýchovy a športu sa opäť riešili veľmi pomaly a hlavne byrokraticky. V hodnotení práce v telovýchovnom procese sa uprednostňovali viac kvantitatívne ukazovatele podľa počtu usporiadaných akcií a počtu účastníkov. Menej sa už hodnotili kritéria účinnosti a systematickosti procesualnej stránky. Zaostávala hlavne výstavba telovýchovných objektov, ktorých bolo akútny nedostatok. Na druhej strane je potrebné oceniť, že ich výstavba v 70. a 80. rokoch podstatne vzrástla najmä výstavbou v akcii „Z“. Tento fakt však v porovnaní so súčasným stavom vyznieva kontraproduktívne, pretože dnes nie sú peniaze nielen na výstavbu telocviční a športových objektov, ale ani na údržbu a odstraňovanie havarijnej situácie existujúcich objektov, vystavaných práve v spomínanej dobe. Mnohé VŠTJ si práve v 70. a 80. rokoch vybudovali väčšinu svojho materiálno-priestorového zabezpečenia pre zabezpečenie výkonnostného, vrcholového, ale aj masovo-rekreačného športu. Ďalším významným zdrojom pre výstavbu športových objektov pre vysoké školy bolo organizovanie československých univerziád a akademických majstrovstiev Slovenska. Ich organizovaním boli poverené vysoké školy, ktoré zo zdrojov Ministerstva školstva v spolupráci so SAAŠ, pre tieto účely dané objekty nielen renovovali, ale aj stavali. Tenisové ihriská, kryté i otvorené športové objekty v Košiciach, Prešove, Žiline, Banskej Bystrici, Nitre i v Bratislave sú toho dodnes živým príkladom.

Po neúspechu našich športovcov na OH v Mníchove došlo aj k prehodnoteniu systému vrcholového športu v ČSSR. V r. 1973 bol prijatý nový projekt rozvoja vrcholového športu. Vytvorili sa útvary talentovej mládeže, strediská vrcholového športu pri jednotlivých rezortných ministerstvách (Ministerstvo národnej obrany, Ministerstvo vnútra, Ministerstvo školstva). Súčasne boli vytvorené športové školy pre mimoriadne pohybovo nadaných žiakov. Koncom 70. rokov dochádza ku kategorizácii športov a k diferencovanému riadeniu v ČSZTV. Vybrané VŠTJ, ktoré zabezpečovali svojou činnosťou výchovu reprezentantov mali zvýšený prísun finančných prostriedkov, boli metodicky riadené a finančne zvýhodnené cez Centrum akademického športu v SSR. Týmto spôsobom bol zabezpečený i bezprostredný, finančne diferencovaný podiel vybraných VŠTJ na štátnej reprezentácii.

Po roku 1970 bol aj vysokoškolský šport, tak ako ostatné spoločenské organizácie, prebudovaný na federatívny princíp. V r. 1969 vznikli Slovenský a Český zväz vysokoškolského športu, ktoré boli členmi Československého zväzu vysokoškolského športu. Predsedovia národných zväzov sa stali automaticky podpredsedami federálneho zväzu. Prvým predsedom Slovenského zväz vysokoškolského športu po roku 1969 sa stal dlhoročný vysokoškolský telovýchovný pedagóg Michal Jarábek. Stál pri zrode ústavov telesnej výchovy a športu na SVŠT, bol vedúci katedry telesnej výchovy na Elektrotechnickej fakulte SVŠT, popredný funkcionár Slávie SVŠT i futbalového zväzu. Roku 1971 ho vo funkcii predsedu Slovenského zväzu vysokoškolského športu vystriedal na obdobie dvoch rokov Miroslav Tomaščin. Na čele slovenského univerzitného športu na Slovensku stál

najdlhšie obdobie bývalý vysokoškolský pedagóg katedry telesnej výchovy na Lekárskej fakulte UK a neskôr FTVŠ UK Dr. Juraj Šamudovský (v rokoch 1973 - 1990 ako predseda Slovenského zväzu vysokoškolského športu a v rokoch 1990 - 1997 ako prezident Slovenskej asociácie akademického športu). Až po čiastočnom uvoľnení politickej situácie na konci 70. rokov bolo možné ustanoviť prvý volený orgán vysokoškolského športu - Výbor vysokoškolského športu ÚV ČSZTV. Tým boli vytvorené konečne podmienky pre účinnejšie presadzovanie špecifických záujmov univerzitného športu v rámci telovýchovnej organizácie. Tento fakt umožnil i významnejšie zapojenie funkcionárov VŠTJ, hlavne však učiteľov KTV, do vedúcich funkcií v športových zväzoch i v republikových, krajských, okresných i mestských orgánov ČSZTV. Aj zásluhou J. Šamudovského sa podarilo po r. 1973 trpezlivou diplomaciou vydobyt' dôstojné postavenie a presadenie záujmov slovenských športových akademikov v rámci československej federácie tak doma ako aj v zahraničí. Značnú časť čs. akademikov tvorili slovenskí športovci, funkcionári, tréneri a rozhodcovia na Univerziáde 1973 v Moskve. Súťaže v športovej gymnastike rozhodoval i Anton Gajdoš.

Anton Gajdoš

[10]

Zásluhou SZVŠ sa obnovila tradícia vysokoškolských súťaží, akademických majstrovstiev SR a československých univerziád. Vo federálnych orgánoch sa presadila myšlienka pravidelného striedania organizovania čs. univerziád v Čechách a na Slovensku. Je potrebné spomenúť, že SZVŠ a ním poverené vysoké školy sa prezentovali ako výborní organizátori týchto podujatí tak po stránke športovo-technickej, ako aj po stránke spoločenskej. Náročným obdobím, cez ktoré bolo potrebné previesť slovenský univerzitný šport boli roky 1992 a 1993. Došlo k rozdeleniu bývalého spoločného štátu na dva samostatné štátne útvary. Na dôstojnom priebehu delenia spoločnej organizácie, etablovanie Slovenskej asociácie akademického športu do medzinárodných štruktúr, vytvorenie dobre fungujúcej organizácie na národnej úrovni sú nepopierateľné zásluhy funkcionárov SAAŠ a jej predsedu Dr. J. Šamudovského.

Z hľadiska kvantitatívnych ukazovateľov došlo v 80. rokoch v porovnaní s rokmi 70. k nárastu členskej základne vo VŠTJ na Slovensku. V r. 1975 mal vysokoškolský šport na Slovensku 13 941 členov, v r. 1982 už 20 609 členov. Organizovanosť z celkového počtu študentov vysokých škôl na Slovensku predstavovala len 15,7 %. Popri typických vysokoškolských športoch ako boli atletika, basketbal, volejbal, lyžovanie, plávanie sa začali tešiť veľkému záujmu aj karate, džudo, stolný tenis, bedminton, softbal, minifutbal a orientačný beh. U žien si získala veľkú obľubu džezgymnastika, aerobik a iné formy cvičenia s hudbou. V 9-tich VŠTJ boli v činnosti tréningové strediská mládeže (TSM) v trinástich športových odvetviach. Päť VŠTJ malo športové triedy v troch športových odvetviach (plávanie, basketbal, atletika). V siedmich VŠTJ boli zriadené školské športové strediská (ŠŠS) v siedmich športových odvetviach. Stredisko vrcholového športu MŠ SSR bolo zriadené pri FTVŠ UK v Bratislave v týchto športoch: atletika, rýchlostná kanoistika, moderný päťboj, plávanie, volejbal a vodné pólo. Diferencovane riadených VŠTJ bolo v r. 1982 šesť jednôt v siedmich športových odvetviach, ktoré boli zaradené do programu ŠMVŠ, AM SSR, ČSU a Medzinárodných letných a zimných univerziád.

PODIEL SLOVENSKEHO UNIVERZITNEHO ŠPORTU NA ROZVOJI MEDZINÁRODNÉHO VYSOKOŠKOLSKÉHO ŠPORTOVÉHO HNUTIA

Vo svetovom vývoji športu zaujíma vysokoškolský šport stále významnejšie postavenie. Svetové študentské športové hry – univerziády sú po olympijských hrách a majstrovstvách sveta v jednotlivých športových odvetviach najvýznamnejšími športovými udalosťami. Práve na svetových univerziádach sa naplňujú Coubertinove myšlienky o harmonickom rozvoji človeka, ako aj o mierovom súťažení, čo predstavuje z hľadiska obecných hodnôt viac ako víťazstvo.

Počet krajín, ktoré sa podieľajú na rozvoji svetového študentského športového diania sa nestále zvyšuje. Zatiaľ čo v r. 1980 združovala Medzinárodná federácia univerzitného športu (FISU – Fédération Internationale du Sport Universitaire) 65 národných študentských športových organizácií, v r. 1983 sa na XII. Svetovej zimnej univerziáde v kanadskom Edmontone zúčastnilo už 81 krajín. V r. 2005 bolo jej členmi už 134 národných federácií.

„Najlepší svet buduje pre teba i pre mňa všetko to, čo nás robí mocnými a umnými.“ To je výrok z textu piesne Zdravíme ťa planéta naša, ktorá po prvý raz zaznela na XII. Svetovej univerziáde v kanadskom Edmontone r. 1983, ktorý je súčasne i symbolikou medzinárodného študentského športového hnutia.

Vznik medzinárodného študentského športového hnutia sa datuje od roku 1923. FISU bola oficiálne založená až v roku 1949, avšak jej počiatky spadajú už do obdobia 20. rokov minulého storočia. V tomto roku usporiadal francúzsky národný zväz vysokoškolákov pod vedením priekopníka Jeana Petitjeana prvé veľkolepé podujatie študentského športu „Svetové študentské hry“ v Paríži v roku 1923. na ktorom sa zúčastnili aj športovci z USA. Oficiálne sa však prvé letné študentské športové súťaže na svetovej úrovni konali 17. – 20. septembra 1924 vo Varšave, kde Medzinárodná konfederácia študentov (ICS) zorganizovala kongres. Na kongrese, ktorý sa konal zároveň so súťažami boli prítomní zástupcovia 17 krajín. Športových súťaží sa zúčastnilo len 7 štátov. Ďalšie hry sa konali o päť rokov neskôr, r. 1928 v Paríži, r. 1930 v nemeckom Darmstadte, 1933 v Turíne, 1935 v Budapešti, 1937 v Paríži a v r. 1939 v Monaku. Organizátorom prvých zimných hier bolo v r. 1933 Taliansko (Cortina d'Ampezzo – Turín). Počas tejto krátkej predvojnovnej histórie boli zaznamenané tri výnimočné udalosti: prvý svetový rekord na študentských súťažiach vytvoril v r. 1933 Talian Bescali v atletike v behu na 1 500 m. V r. 1937 zomrel francúzsky šermiar René Monal počas súťaže priamo na planši. V r. 1939 sa nemohli súťaže dokončiť z dôvodu vypuknutia II. svetovej vojny. Francúzsko však po skončení vojny Svetové študentské hry opäť obnovilo. Mier vo svete však bol iba relatívny, pretože hrozba vojny i studená vojna rozdelili nielen svet, ale aj vysokoškolský šport. Aj keď v roku 1949 Medzinárodný zväz študentstva (ISU) organizoval športové hry, na ktorých sa zúčastnilo veľa západných krajín, bola v tom istom roku oficiálne založená aj Medzinárodná vysokoškolská športová federácia (podnet pre jej založenie bol daný v r. 1948 v Luxembursku). Táto federácia začala hneď organizovať svoje medzinárodné športové týždne vysokoškolákov. Takéto stretnutia sa uskutočnili v Meráne (1949), Luxemburgu (1951), Dortmunde (1953) a San Sebastiáne (1955).

Určitým medzníkom sa stalo podujatie v roku 1957, v ktorom FISU usporiadala športové stretnutie z podnetu Francúzskej federácie vysokoškolského športu, ktoré spojilo študentov z Východného a Západného bloku.

O dva roky neskôr, v roku 1959 sa uskutočnila prvá „Univerziáda,“. Konala sa v Turíne pod gesciou FISU. Od tohto roku sa datuje organizovanie športových hier vysokoškolákov v celosvetovom meradle.

Prvým významným medzníkom vo vývoji svetového univerzitného športu bol r. 1947, Z podnetu Francúzskej federácie vysokoškolského športu v lete stretli vysokoškooláci na športoviskách v Paríži a v zime v Davose. Tieto stretnutia spojili študentov z Východného a Západného bloku. Mali byť súčasne podnetom k otepleniu vzťahov medzi politikmi svetových veľmocí. Pre československých akademikov mala účasť na oboch podujatiach mimoriadnu príchuť. V celkovej klasifikácii obsadili prvé miesto. Našu krajinu reprezentoval v letnej časti aj neskorší olympijský víťaz E. Zátopek. Po založení Medzinárodného zväzu študentstva bola v **Merane** v r. **1949 založená Medzinárodná federácia univerzitného športu FISU**. Jej členmi sú národné študentské športové organizácie a jej mottom je: „**Veda, šport, priateľstvo, mier**“.

Do roku 1955 existovali paralelne dva druhy súťaží - Svetové hry, organizované Medzinárodným zväzom študentstva a Týždeň športu, ktoré riadila FISU. Od roku 1955, po dohode medzi MZŠ a FISU sú organizované len podujatia riadené Medzinárodnou federáciou univerzitného športu. MZŠ súčasne vyzval svoje členské organizácie, aby vstúpili do FISU. Tak sa v r. 1957 konali v Paríži letné vysokoškolské hry už za účasti aj viacerých socialistických krajín. V roku 1959 sa konali hry v Turíne, na ktorých boli premenované na **Univerziáda**. Od tohto dátumu sa pre celosvetové letné i zimné vysokoškolské hry používa tento názov.

Cieľom FISU je predovšetkým napomáhať rozvoju vysokoškolského športu, fyzickej a mravnej výchove študentov, zblížovaniu vysokoškoolákov všetkých krajín sveta a ich spolupráci. FISU sa snaží naplňať tieto ciele organizovaním medzinárodných študentských športových podujatí, letných a zimných univerziád usporiadaných každý druhý rok a Akademických majstrovstiev sveta, ktoré sa organizujú v športoch, ktoré nie sú na programe univerziád. Takýmto spôsobom realizuje FISU ideál harmonicky rozvinutého mladého človeka. Športové podujatia využíva na upevnenie mieru na celom svete. Svojou iniciatívou dokázala FISU ako prvá výrazným spôsobom prispieť k vyriešeniu problému dvoch nemeckých, dvoch kórejských, dvoch čínskych štátov, ale i problém apartheidu v Rodézii, resp. v Juhoafrickej republike. Pravidelne sa angažuje za riešenie problémov v Afrike i v iných krajinách sveta.

FISU je členom Generálnej asociácie medzinárodných športových federácií (GAISF). Oficiálnymi jazykmi FISU sú angličtina, francúzština, ruština a španielčina. Rokovacími jazykmi sú angličtina a francúzština. Organizácia je riadená 23 členným výkonným výborom (exekutívou). Až do roku 1969 sa Slovenský vysokoškolský šport zúčastňoval na činnosti FISU len svojou aktívnou účasťou na univerziádach a akademických majstrovstvách sveta v rámci čs. delegácie. V rámci čs. organizačných výborov sa podieľali funkcionári Slovenského vysokoškolského športu na organizovaní medzinárodných podujatí FISU v ČSSR napr. svetová zimná Univerziáda 1964 a 1978 v Špindlerovom Mlýne, AMS v hádzanej 1970 s finálovou skupinou v Prahe.

V roku 1969 bol zvolený za člena exekutívy FISU Ľudovít Komadel, funkcionár Slovenského vysokoškolského športu, bývalý výborný plavec, účastník OH v Helsinkách 1952, medzinárodne uznávaný odborník telovýchovného lekárstva. Cez túto výnimočnú osobnosť sa začal aj Slovenský vysokoškolský šport aktívne podieľať na riadení a rozvoji svetového vysokoškolského športu. Ľ. Komadel bol vo FISU poverený vedením komisie pravidiel FISU (1969 - 1975). Pod jeho vedením boli zásadne upravené dovtedajšie pravidlá a boli vypracované nové pravidlá pre súťaž o body FISU v zjazdovom lyžovaní. Z jeho iniciatívy bol vypracovaný návrh na zriadenie novej Lekárskej komisie FISU, ktorý bol schválený generálnym zhromaždením r. 1975. Profesor Komadel sa stal aj prvým predsedom tejto komisie. Túto funkciu prestal vykonávať v r. 1983, nakoľko od r. 1982 bol zvolený aj za viceprezidenta Svetovej federácie telovýchovného lekárstva. Pod jeho vedením vypracovala komisia pravidiel kontroly dopingu a feminity vo FISU, formulovala stanovisko tejto organizácie proti užívaniu drog vysokoškoolákmi, spolupracovala so študijnou skupinou FISU - CESU pri organizovaní vedeckých konferencií o vysokoškolskom športe. Váhou svojej osobnosti a svojim vysokým medzinárodným kreditom umožnil prienik do štruktúr FISU aj ďalším slovenským odborníkom, aby

Univerzitný šport na Slovensku - II. časť (1958 - 1989)

Zverejnené na Národná encyklopédia športu Slovenska (<http://www.sportency.sk/encyclopedy>)

reprezentovali našu krajinu na významných medzinárodných podujatiach. Michal Jarábek, bývalý predseda vysokoškolského športu na Slovensku sa stal technickým delegátom FISU na Akademických majstrovstvách sveta vo futbale v Rumunsku (1972) a vo Francúzsku (1974). V roku 1988 bol za člena Lekárskej komisie FISU zvolený Dušan Hamar, ktorý ako žiak prof. Komadela pokračuje ním nastúpenej ceste.

Uznaním pre Slovenský vysokoškolský šport bolo aj zasadnutie exekutívy FISU v novembri 1977 v Bratislave. Na generálnom zhromaždení FISU r. 1985 v japonskom Kóbe bol prof. Komadel za zásluhy o vysokoškolský šport vo svete zvolený za čestného člena FISU. Uvedené vyznamenanie boli súčasne i veľkým ocenením a uznaním záslužnej a aktívnej práce celého Slovenského vysokoškolského športu a jeho tvorivého prínosu pre rozvoj vysokoškolského športu vo svete.

Prejsť na: [Univerzitný šport na Slovensku - I. časť \(1919 - 1958\)](#) [11]

Použitá literatúra:

Ortutay, M. - Bobřík, M.: *Dejiny univerzitného športu na Slovensku*. Bratislava, 2005.

- [Univerzitný šport na Slovensku](#)

URL adresa zdroja:

<http://www.sportency.sk/encyclopedy/?q=content/univerzitn%C3%BD-%C5%A1port-na-slovensku-ii-%C4%8Das%C5%A5-1958-1989>

Odkazy:

- [1] <http://www.sportency.sk/encyclopedy/?q=files/imagepicker/a/admin/rovny.jpg>
- [2] http://www.sportency.sk/encyclopedy/?q=files/imagepicker/a/admin/chmelkova_suranova.jpg
- [3] <http://www.sportency.sk/encyclopedy/?q=files/imagepicker/a/admin/kurhajec.jpg>
- [4] http://www.sportency.sk/encyclopedy/?q=files/imagepicker/a/admin/volejbalistky_UK.jpg
- [5] http://www.sportency.sk/encyclopedy/?q=files/imagepicker/a/admin/lyziari_slaviaUK.jpg
- [6] http://www.sportency.sk/encyclopedy/?q=files/imagepicker/a/admin/tomas_gursky_1.jpg
- [7] <http://www.sportency.sk/encyclopedy/?q=files/imagepicker/a/admin/kladek.jpg>
- [8] http://www.sportency.sk/encyclopedy/?q=files/imagepicker/a/admin/kapral_1.jpg
- [9] http://www.sportency.sk/encyclopedy/?q=files/imagepicker/a/admin/mracnova_1.jpg
- [10] http://www.sportency.sk/encyclopedy/?q=files/imagepicker/a/admin/gajdos_work.jpg
- [11] <http://www.sportency.sk/encyclopedy/?q=content/univerzitn%C3%BD-%C5%A1port-na-slovensk-i-%C4%8Das%C5%A5-1919-1958>